

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ РИНКУ ВНУТРІШНЬОГО ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

О. П. КОЛОНТАЄВСЬКИЙ, кандидат економічних наук, доцент;
Д. О. ШАПОВАЛЕНКО

(Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова)

Анотація. *Мета статті* полягає у визначенні системи напрямів розвитку внутрішнього туризму в Україні. У статті систематизовано напрями розвитку за чинниками капіталоемності, терміном реалізації та соціально-економічним типом заходів. **Методика дослідження.** *Вирішення поставлених у статті завдань здійснено за допомогою таких загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення.* **Результати.** *У статті доведено, що для розвитку внутрішнього туризму в Україні необхідне одночасне впровадження заходів на різних рівнях туристичної галузі як за рахунок власних коштів держави, так і за рахунок інвестицій, у зв'язку з чим виникає необхідність систематизувати напрями розвитку внутрішнього туризму залежно від терміну реалізації, капіталоемності та соціально-економічного типу заходів.* **Практична значущість результатів дослідження.** *У статті обґрунтовано, що використання запропонованої системи напрямів розвитку внутрішнього туризму в Україні дає можливість планувати й організовувати одночасне впровадження заходів, що сприятиме збільшенню результативності управління розвитком внутрішнього туризму. Основні наукові положення статті можна використовувати для розробки заходів із реалізації Стратегії розвитку туризму в Україні.*

Ключові слова: внутрішній туризм, напрями розвитку туризму, залучення інвестицій, туристична індустрія.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. У нашій країні існує багато умов для розвитку туризму: історичні пам'ятки, вдале географічне розташування, багата природа, помірний клімат та ін. В останні роки виникли певні проблеми, які затримують розвиток внутрішнього туризму у країні. Крім того, ситуація ускладнюється незаконною анексією Криму. Також недостатньо проводиться в Україні реклама внутрішнього туризму (за винятком туризму в Карпатах).

Влада не фінансує реконструкцію пам'яток історії та архітектурного мистецтва, недосконале українське законодавство ускладнює залучення інвестицій. В Україні існує велика кількість пам'яток архітектури, які потребують для відновлення значні капіталовкладення.

Внутрішній туризм в Україні й досі не розвинений. Більшість міст України не мають буклети-путівники історико-культурних пам'яток міста, які повинні роздаватися безкоштовно.

Лише міста з відомими зонами рекреації та

туризму, а також великі обласні центри й окремі історичні та культурні центри мають достатньо туристичних послуг. Набагато більше міст України могли б розвивати оздоровчий, етнографічний, промисловий та інші види туризму.

Отже, створення розвинутої конкурентоспроможної соціальної інфраструктури на всій території України для забезпечення потреби населення у змістовному проведенні вільного часу, відпочинку, оздоровленні, є дуже актуальним.

Проблеми розвитку туристичної індустрії нашої країни потребують розробки напрямів створення конкурентоспроможного національного туристичного продукту, здатного максимально задовольнити туристичні потреби вітчизняних туристів і забезпечити на цій основі комплексний розвиток України за умови збереження екологічної рівноваги та культурної спадщини.

Тенденції розвитку внутрішнього туризму в Україні, за даними статистичних звітів, свідчать про зменшення попиту на внутрішній туризм (рис. 1).

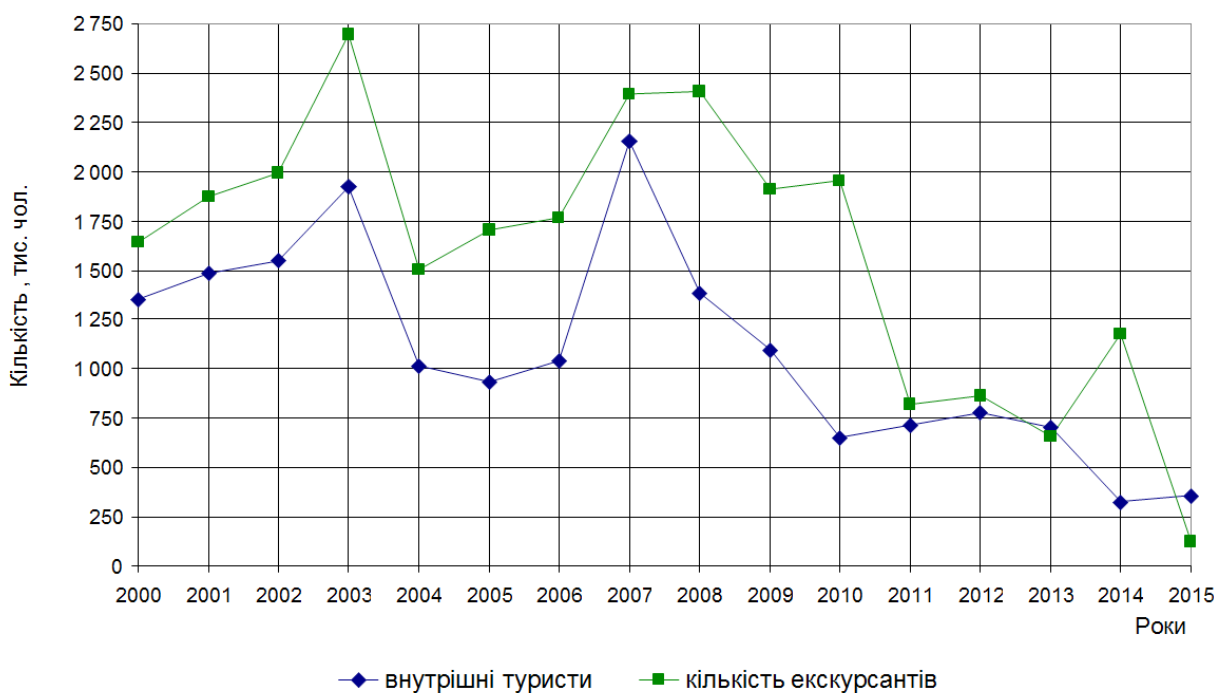

Рис. 1. Тенденції розвитку внутрішнього туризму в Україні за даними статистичних звітів 2000–2015 рр. [1]

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед дослідників [2–10] існують різні думки щодо напрямків розвитку внутрішнього туризму у країні. В. М. Мацука пропонує напрями розвитку внутрішнього туризму, що реалізуються, у першу чергу, на державному рівні: створення служби обліку й охорони туристичних ресурсів і служби визначення попиту та реклами туристичних послуг; розроблення програми розвитку внутрішнього туризму та планів капітального будівництва й інвестування в областях; удосконалення підготовки туристичних кадрів та управління підприємствами готельного господарства, харчування, виробництва; координація роботи туристичних підприємств із транспортними агентствами, культурними установами; удосконалення оподаткування підприємств туризму; проведення оцінки економічної ефективності туризму та рекреаційної оцінки територій; визначення територій, сприятливих для туризму й лікування; розробка класифікації місць відпочинку за ступенем значущості, природними умовами, функціональними ознаками, а також методів обґрунтування норм одночасного навантаження на різні природні комплекси [2].

Н. А. Опанасюк, А. Г. Охріменко пропонують у рамках запровадження механізмів дер-

жавного регулювання: податкове регулювання; стимулювання підприємств, що займаються пріоритетним для держави внутрішнім туризмом; просування національного туристичного продукту на ринках послуг; внесення змін до чинного Закону про туризм тощо [3].

Інші дослідники значну увагу приділяють напрямкам розвитку інфраструктури та пропонують розвиток і формування малих залізниць, побудову спеціалізованого рухомого складу для туристичних поїздів, а також приведення відповідно до вимог інфраструктури для використання туристичних поїздів розробки механізму сумісного управління туристичними маршрутами державних і приватних підприємств [4].

Ю. Ю. Юрченко для розвитку внутрішнього туризму у країні, у першу чергу, пропонує: упровадження моніторингу стану й розвитку внутрішнього туризму в Україні; виявлення факторів середовища, що впливають на туристичну діяльність; визначення основних стейкхолдерів [5]. Також пропонується побудова моделі внутрішнього туризму в Україні та визначення резервів, а також створення «дорожньої карти» розвитку внутрішнього туризму й формування інноваційної структури управління розвитком туристичного бізнесу в Україні.

Деякі автори основним напрямом вважають пошук та впровадження нових форм взаємодії комерційних підприємств і державних структур у туризмі, що дозволить: запровадити нові форми туристичного обслуговування; співпрацю музеїв і заповідників із туроператорами; організувати державними органами конкурс приватних інвестиційних туристичних проєктів; сформувати цільові інвестиційні програми зі спільною участю державного та приватного капіталу [6].

Інші дослідники пропонують такі напрями розвитку внутрішнього туризму в Україні: формування ринку попиту на внутрішній туристичний продукт; інноваційний розвиток ринку туристичних пропозицій; використання багатонаціональної культури України як джерела унікальності туристичного продукту; формування іміджу України як території з морськими та гірськими курортами; забезпечення збалансованого розвитку туристичного потенціалу України та її регіонів; збереження історико-культурної спадщини України [7].

Також важливим напрямом є **оптимізація взаємодії туризму й культури** на рівні центральних і місцевих органів влади [8]. У будь-якій країні культурна спадщина, музеї, театри тощо є важливим фактором залучення туристів, разом із цим збільшується попит на транспорт і громадське харчування, готелі, місцеву промисловість та ін.

О. Д. Стешенко, А. Ю. Ільєнко пропонують такі напрями розвитку внутрішнього туризму в Україні: «запровадження сучасних підходів до планування та програмування розвитку; підвищення прозорості рівня дій влади, удосконалення форм залучення громадськості до вироблення регіональної політики; професійний розвиток управлінських кадрів; інформаційний розвиток туризму у країні; удосконалення системи стратегічних програмних документів розвитку туризму; залучення інвесторів та ін.» [9].

Дослідники виділяють такі напрями розвитку туризму: законодавчий, адміністративний, економічний, організаційний, соціальний [10]. Законодавчий напрям включає: удосконалення нормативно-правової бази, у тому числі для розвитку державно-приватного партнерства у сфері внутрішнього туризму та забезпечення еколого-економічної безпеки; формування концепції розвитку внутрішнього туризму, удосконалення ліцензування, сертифікації, стандар-

тизації туристичної діяльності та страхування, фінансового забезпечення відповідальності туроператорів; удосконалення природоохоронного законодавства.

Основу державної політики в галузі туризму до 2010 року [11] склали основні напрями розвитку туризму, у тому числі й внутрішнього. Для розвитку внутрішнього туризму, зокрема, виділялись такі заходи: поетапна приватизація туристичних об'єктів із їх інфраструктурою; організація приміських зон короткочасного відпочинку, створення нових рекреаційних зон загальнодержавного та місцевого значення; створення геоінформаційної системи «Туризм в Україні» тощо.

Однак запропоновані авторами напрями розвитку внутрішнього туризму в Україні класифіковані за різними чинниками та відрізняються складністю практичної реалізації (у тому числі терміном реалізації) й величиною капіталовкладень. Тому для системного розвитку внутрішнього туризму в Україні актуальні нині напрями доцільно систематизувати з визначенням капіталоемності та терміну реалізації.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою даної статті є дослідження та систематизація напрямів розвитку внутрішнього туризму в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Для систематизації напрямів розвитку внутрішнього туризму у країні пропонується використовувати наступні чинники: капіталоемність (потреба в інвестиціях), термін реалізації та соціально-економічний тип заходів (табл. 1). Із соціально-економічних типів виділені: законодавчий, адміністративний, економічний, організаційний, екологічний, соціальний.

Серед короткострокових напрямів розвитку внутрішнього туризму в Україні на законодавчому рівні визначені: удосконалення ліцензування туристичної діяльності (сертифікації, стандартизації), страхування; розвиток партнерства з державою; приведення національних стандартів у відповідність із міжнародними стандартами у сфері туризму; розширення підприємництва у сфері туризму.

До довгострокових напрямів розвитку внутрішнього туризму слід зарахувати: удосконалення законодавства для сприяння розвитку

партнерства держави із приватними підприємствами у сфері туризму, для розвитку всіх видів туризму; створення вільних економічних зон туристично-рекреаційного типу; удосконалення законодавства за прикладом Європейського Союзу.

Таблиця 1

Система напрямів розвитку внутрішнього туризму в Україні

Капітало-емність	Термін упровадження	
	короткостроковий	довгостроковий
Законодавчий		
<i>Низька</i>	1. Удосконалення ліцензування туристичної діяльності (сертифікації, стандартизації), страхування. 2. Розвиток партнерства з державою. 3. Приведення національних стандартів відповідно до міжнародних стандартів у сфері туризму. 4. Розширення підприємництва у сфері туризму	1. Удосконалення законодавства для сприяння розвитку партнерства держави із приватними підприємствами у сфері туризму, для розвитку всіх видів туризму. 2. Створення вільних економічних зон туристично-рекреаційного типу. 3. Удосконалення законодавства за прикладом Європейського Союзу
Адміністративний		
<i>Висока</i>	–	1. Створення турорганізацій для ефективного розвитку туризму; створення мережі туристичних інфоцентрів, проведення рекламних та інформаційних заходів
<i>Низька</i>	1. Розмежування в галузі туризму функцій і повноважень виконавчої влади, місцевого самоврядування. 2. Упровадження сучасної статистики туризму, упровадження сучасної технології статистичного обліку	1. Удосконалення системи профосвіти в галузі туризму, удосконалення наукових і методичних підходів до управління, планування наукових досліджень перспектив розвитку туризму. 2. Удосконалення принципів і методів управління, застосування кластерної моделі розвитку внутрішнього туризму
Економічний		
<i>Висока</i>	1. Бюджетне фінансування; упровадження заходів, спрямованих на використання економічно безпечних видів діяльності. 2. Розробка конкурентоспроможних туристичних продуктів	1. Упровадження економічних механізмів активізації розвитку внутрішнього туризму та розробка бізнес-планів розвитку недостатньо ефективних секторів внутрішнього туризму для пошуку інвесторів. 2. Забезпечення комплексного розвитку територій. 3. Економічне стимулювання продовження курортного сезону
<i>Низька</i>	1. Упровадження єдиної бази та порталу для супроводу інвестиційних проектів розвитку туризму, створення інвестиційних паспортів міст	1. Удосконалення сучасної туристичної, соціальної, виробничої інфраструктури. 2. Сприяння залученню інвестицій для розбудови в регіонах туристичної інфраструктури
Організаційний		
<i>Висока</i>	1. Упровадження моніторингу збалансованої системи показників, створення електронних систем моніторингу реалізації програм розвитку внутрішнього туризму	1. Підвищення якості туристичних послуг; захист законних прав туристів та організація заходів щодо забезпечення їх безпеки. 2. Бережливе використання природних лікувальних та рекреаційних ресурсів, сприяння самовідтворенню природних комплексів
<i>Низька</i>	1. Реалізація державних цільових програм та планів із розвитку внутрішнього туризму в Україні. 2. Розробка програм розвитку туризму в регіонах. 3. Організація звітування за програмами розвитку туризму	1. Надання пріоритетності туристичній галузі у структурі економіки України. 2. Організація наукових досліджень у сфері туризму та курортів, запровадження прогресивних інноваційних розробок
Соціальний		
<i>Висока</i>	1. Забезпечення осіб з інвалідністю доступними об'єктами туристичної інфраструктури	1. Підтримка туризму інвалідів, дітей-сиріт, учнівської молоді та інших із боку держави. 2. Стимулювання турорганізацій надавати учасникам соціального туризму льготні послуги
<i>Низька</i>	1. Підвищення культури туризму, заохочення використовувати екологічні послуги або товари	1. Популяризація внутрішнього туризму для виховання любові до рідного краю тощо

До адміністративного напрямку з короткостроковим терміном реалізації належать: розмежування в галузі туризму функцій і повноважень виконавчої влади, місцевого самоврядування; упровадження сучасної статистики туризму й сучасної технології статистичного обліку.

До довгострокових напрямів належать: створення турорганізацій для ефективного розвитку туризму; створення мережі туристичних інфоцентрів, проведення рекламних та інформаційних заходів; удосконалення системи профосвіти в галузі туризму, удосконалення наукових та методичних підходів до управління, планування наукових досліджень перспектив розвитку туризму; удосконалення принципів і методів управління, застосування кластерної моделі розвитку внутрішнього туризму.

Короткострокові економічні напрями включають: бюджетне фінансування; упровадження заходів, спрямованих на використання економічно безпечних видів діяльності; розробку конкурентоспроможних туристичних продуктів; упровадження єдиної бази та порталу для супроводу інвестиційних проектів розвитку туризму, створення інвестиційних паспортів міст.

До довгострокових економічних напрямів належать: упровадження економічних механізмів активізації розвитку внутрішнього туризму та розробка бізнес-планів розвитку недостатньо ефективних секторів внутрішнього туризму для пошуку інвесторів; забезпечення комплексного розвитку територій; економічне стимулювання продовження курортного сезону; удосконалення сучасної туристичної, соціальної, виробничої інфраструктури; сприяння залученню інвестицій для розбудови в регіонах туристичної інфраструктури.

До організаційних короткострокових напрямів належать: упровадження моніторингу збалансованої системи показників, створення електронних систем моніторингу реалізації програм розвитку внутрішнього туризму; реалізація державних цільових програм та планів із розвитку внутрішнього туризму в Україні; розробка програм розвитку туризму в регіонах; організація звітування за програмами розвитку туризму.

Більше часу потрібно для: підвищення якості туристичних послуг; захисту їх законних прав туристів та організації заходів щодо

забезпечення їх безпеки; організації бережливого використання природних лікувальних та рекреаційних ресурсів, сприяння самовідтворенню природних комплексів; забезпечення пріоритетності туристичної галузі у структурі економіки України; організації наукових досліджень у сфері туризму та курортів, запровадження прогресивних інноваційних розробок.

Соціальні короткострокові напрями включають: забезпечення осіб з інвалідністю доступними об'єктами туристичної інфраструктури; підвищення культури туризму, заохочення використовувати екологічні послуги або товари.

До довгострокових соціальних напрямів належать: підтримка туризму інвалідів, дітей-сиріт, учнівської молоді та інших із боку держави; стимулювання турорганізацій надавати учасникам соціального туризму льготні послуги; популяризація внутрішнього туризму для виховання любові до рідного краю тощо.

Отже, у якості першочергових та найменш витратних напрямів розвитку ринку туризму в Україні пропонуються такі: розвиток партнерства з державою; розподіл функцій між виконавчою владою та місцевим самоврядуванням; створення інформаційної бази для підтримки інвестиційних проектів, розробка інвестиційних паспортів міст; підвищення культури туризму та свідомості; заохочення використання природозберігаючих товарів та послуг; розвиток внутрішнього туризму як засобу виховання любові до батьківщини; підвищення попиту на внутрішній туристичний продукт; створення рекламного продукту щодо туристичних можливостей регіонів.

Вищезазнані напрями не потребують значних капіталовкладень, проте їх упровадження дозволить привернути увагу громадян України до власної держави як туристського об'єкта з різноманітними ресурсами, з морськими та гірськими курортами та сприятиме: модернізації наявної бази рекреаційних і туристичних закладів, будівництву нових об'єктів; упровадженню міжнародних стандартів обслуговування шляхом сертифікації суб'єктів, що надають послуги; підвищенню якості послуг у засобах розміщеннях.

Реалізацію всіх напрямів доцільно розпочинати одночасно на всіх соціально-економічних рівнях для отримання максимального ефекту. Винятком можуть бути лише витратні напрями

ми, які мають одне й те ж джерело фінансування та ліміти фінансування на певний рік.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. Отже, для розвитку внутрішнього туризму у країні в умовах зростання вимог споживачів до наповнення, різноманітності та якості туристично-рекреаційних послуг набуває необхідності одночасне впровадження заходів на різних рівнях туристичної галузі як за рахунок власних коштів держави, так і за рахунок інвестицій, у зв'язку з чим виникає необхідність систематизації напрямів розвитку внутрішнього туризму залежно від терміну реалізації, капіталоемності та соціально-економічного типу заходів.

Перешкодами в розвитку туристичної діяльності в Україні залишаються відсутність якісної інфраструктури, незадовільний стан матеріальної бази санаторно-курортних та оздоровчих закладів, низький рівень надання послуг, неефективне використання природних ресурсів, недостатнє інвестування в курортну галузь.

Постійно перспективними видами внутрішнього туризму у країні, завдяки яким стає можливим розвиток сільських регіонів, є: сільський, агротуризм, екологічний, зелений. Важливим напрямом є розширення переліку додаткових послуг та впровадження таких альтернативних видів туризму, як етнографічний туризм, фестивальний та івент-туризм, кінний туризм, аеротуризм, водний туризм, пригодницький, екстремальний та ін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Туристические потоки Ukrstat.org – публикация документов Государственной Службы Статистики Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.org/operativ/operativ2007/tyr/tyr_r/potoki2006_r.htm (дата звернення: 7.03.2017). – Назва з екрана.
2. Мацука В. М. Сучасні тенденції та перспективи розвитку туризму в Україні / В. М. Мацука // Вісник Маріупольського державного університету. Сер. : Економіка. – 2011. – Вип. 1. – С. 43–49.
3. Опанасюк Н. А. Організаційно-правові засади розвитку внутрішнього туризму в Україні [Електронний ресурс] / Н. А. Опанасюк, А. Г. Охріменко. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/2-2014/176.pdf> (дата звернення: 10.03.2017). – Назва з екрана.
4. Марценюк Л. В. Напрямки розвитку внутрішнього туризму в Україні / Л. В. Марценюк // Наука та прогрес транспорту. – 2014. – № 6 (54). – С. 23–33.
5. Юрченко Ю. Ю. Концептуальні напрями розвитку внутрішнього туризму в Україні / Ю. Ю. Юрченко // Економіка України. – 2016. – № 6. – С. 29–39.
6. Хаустова В. Є. Проблеми розвитку туристичної галузі в Україні [Електронний ресурс] / В. Є. Хаустова, Є. Ф. Горбатова. – Режим доступу: http://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2010-2_0-pages-28_33.pdf (дата звернення: 10.03.2017). – Назва з екрана.
7. Сажнева Н. М. Актуальні напрями розвитку конкурентоспроможного ринку туризму в Україні [Електронний ресурс] / Н. М. Сажнева, І. А. Арсененко // Український географічний журнал. – 2012. – № 1. – Режим доступу: <http://ukrgeojournal.org.ua/sites/default/files/UGJ-2012-1-40.pdf> (дата звернення: 7.03.2017). – Назва з екрана.
8. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / В. Ф. Кифяк. – Чернівці : Книги-XXI, 2003. – 298 с.
9. Стещенко О. Д. Економічна стратегія розвитку туристичної галузі в Україні / О. Д. Стещенко, А. Ю. Ільєнко // Коммунальное хозяйство городов. Сер. : Экономические науки. – 2010. – № 94. – С. 414–417.
10. Бартошук О. В. Стратегічні напрями розвитку туристичної галузі України в умовах фінансової кризи [Електронний ресурс] / О. В. Бартошук, Ф. В. Зінов'єв. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2012_03_15/gu2_bartoshuk.php (дата звернення: 15.03.2017). – Назва з екрана.

11. Про Основні напрями розвитку туризму в Україні до 2010 року : Указ Президента України № 973/99 від 10 серпня 1999 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/973/99> (дата звернення: 7.03.2017). – Назва з екрана.
 12. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/168-2017-%D1%80> (дата звернення: 10.03.2017). – Назва з екрана.
- REFERENCES**
1. Turisticheskie potoki Ukrstat.org – publikacija dokumentov Gosudarstvennoj Sluzhby Statistiki Ukrainy [Tourist flows Ukrstat.org - publication of documents of the State Statistical Service of Ukraine]. (n.d.). https://ukrstat.org/operativ/operativ2007/tyr/tyr_r/potoki2006_r.htm. Retrieved from https://ukrstat.org/operativ/operativ2007/tyr/tyr_r/potoki2006_r.htm (accessed 7 March 2017) [in Russian].
 2. Matsuka, V. M. (2011). Suchasni tendentsii ta perspektyvy rozvytku turyzmu v Ukraini [Modern Trends and Prospects for the Development of Tourism in Ukraine]. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu. Seriya: Ekonomika – Bulletin of the Mariupol State University: Collected papers. A Series: Economics*, (1), (pp. 43–49) [in Ukrainian].
 3. Opanasiuk, N. A. & Okhrimenko, A. H. Orhanizatsiino-pravovi zasady rozvytku vnutrishnoho turyzmu v Ukraini [Organizational and legal bases of development of internal tourism in Ukraine]. (n.d.). Retrieved from <http://global-national.in.ua/archive/2-2014/176.pdf> (accessed 10 March 2017) [in Ukrainian].
 4. Martseniuk, L. V. (2014). Napriamky rozvytku vnutrishnoho turyzmu v Ukraini [Directions of development of domestic tourism in Ukraine]. *Nauka ta prohres transportu – Science and progress of transport*, 6 (54), 23–33 [in Ukrainian].
 5. Yurchenko, Iu. Iu. (2016). Kontseptualni napriamy rozvytku vnutrishnoho turyzmu v Ukraini [Conceptual directions of development of domestic tourism in Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 6, 29–39.
 6. Khaustova, V. Ie. & Horbatova, Ie. F. Problemy rozvytku turystychnoi haluzi v Ukraini [Problems of tourism industry development in Ukraine]. (n.d.). Retrieved from http://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2010-2_0-pages-28_33.pdf (accessed 10 March 2017) [in Ukrainian].
 7. Sazhnieva, N. M. & Arsenenko, I. A. (2012). Aktualni napriamy rozvytku konkurentospromozhnogo rynku turyzmu v Ukraini [Current trends in the development of a competitive tourism market in Ukraine] *Ukrainskyi heohrafichnyi zhurnal – Ukrainian Geographical Journal*, 1. Retrieved from <http://ukrgeojournal.org.ua/sites/default/files/UGJ-2012-1-40.pdf> (accessed 7 March 2017) [in Ukrainian].
 8. Kyfiak, V. F. (2003). *Orhanizatsiia turystychnoi diialnosti v Ukraini [Organization of tourism activity in Ukraine]*. Chernivtsi: Knyhy-XXI [in Ukrainian].
 9. Steshenko, O. D. & Iliencko, A. Iu. (2010). Ekonomichna stratehiia rozvytku turystychnoi haluzi v Ukraini [Economic Strategy for the Development of the Tourist Industry in Ukraine]. *Kommunalnoe khoziaistvo horodov. Seryia: Ekonomycheskye nauky – Communal Economy of the Cities. Series: Economic Sciences*, 94, 414–417 [in Ukrainian].
 10. Bartoshuk, O. V. & Zinov'iev, F. V. Stratehichni napriamy rozvytku turystychnoi haluzi Ukrainy v umovakh finansovoi kryzy [Strategic directions of development of tourism industry of Ukraine in the conditions of financial crisis]. (n.d.). Retrieved from http://www.confcontact.com/2012_03_15/gu2_bartoshuk.php (accessed 15 March 2017) [in Ukrainian].
 11. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro Osnovni napriamy rozvytku turyzmu v Ukraini do 2010 roku»

№ 973/99 vid 10 serpnia 1999 roku [Decree of the President of Ukraine «About the Basic directions of development of tourism in Ukraine till 2010» № 973/99 from August 10, 1999]. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/973/99> (accessed 7 March 2017) [in Ukrainian].

12. Stratehiia rozvytku turyzmu ta kurortiv na period do 2026 roku. Skhvalena rozpori-

adzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16 bereznia 2017 r. № 168-r [Strategy for the development of tourism and resorts for the period up to 2026. Approved by the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine from March 16, 2017, № 168-r]. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/168-2017-%D1%80> (accessed 10 March 2017) [in Ukrainian].

О. П. Колонтаевский, кандидат экономических наук, доцент; **Д. А. Шаповаленко** (Харьковский национальный университет городского хозяйства имени О. Н. Бекетова). **Направления развития рынка внутреннего туризма Украины.**

Аннотация. Цель статьи заключается в определении системы направлений развития внутреннего туризма в Украине. В статье систематизированы направления развития по факторам капиталоемкости, сроку реализации и социально-экономическому типу мероприятий. **Методика исследования.** Решение поставленных в статье задач осуществлено с помощью таких общенаучных и специальных методов исследования: анализа и синтеза, систематизации и обобщения. **Результаты.** В статье доказано, что для развития внутреннего туризма в Украине необходимо одновременное внедрение мероприятий на различных уровнях туристической отрасли как за счет собственных средств государства, так и за счет инвестиций, в связи с чем возникает необходимость систематизировать направления развития туризма в зависимости от срока реализации, капиталоемкости и социально-экономического типа мероприятий. **Практическая значимость результатов исследования.** В статье обосновано, что использование предложенной системы направлений развития внутреннего туризма в Украине дает возможность планировать и организовывать одновременное внедрение мероприятий, будет способствовать увеличению результативности управления развитием туризма. Основные научные положения статьи можно использовать для разработки мероприятий по реализации Стратегии развития туризма в Украине.

Ключевые слова: внутренний туризм, направления развития туризма, привлечение инвестиций, туриндустрия.

O. Kolontaevskyi, Cand. Econ. Sci, Docent; **D. Shapovalenko** (O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv). **Directions of development of the domestic tourism market in Ukraine.**

Annotation. The purpose of the article is to determine the system of directions of development of the domestic tourism market in Ukraine. The article is devoted to the study of the development of domestic tourism in Ukraine trends, the systematization of development directions by factors of capital intensity, the timing of the implementation of the direction and socio-economic type of activities. **Methodology of research.** The objectives of the article implemented by using the following general and specific research methods: analysis and synthesis, systematization and generalization. **Findings.** The article proves that for the development of domestic tourism in Ukraine it is necessary to simultaneously implement measures at various levels of the tourism industry both at the expense of the state's own funds and at the expense of investments, in connection with which there is a need to systematize the directions of development of tourism depending on the period of realization, capital intensity and socio-economic type of activities. **Practical value.** The article substantiates that the use of the proposed system of directions for the development of tourism in Ukraine provides the opportunity to plan and organize the simultaneous implementation of events, will contribute to increasing the effectiveness of tourism development management. The main scientific articles of the article can be used to develop activities for the implementation of the Tourism Development Strategy in Ukraine.

Keywords: domestic tourism, directions of tourism development, attraction of investments, tourism industry.